

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 18/2021-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovvej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Romanom Juríkom, PhD., advokátom, M. Flengera 4, Nové Zámky, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 15 Co 256/2018 z 20. marca 2019 a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 174/2019 z 28. mája 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 174/2019 z 28. mája 2020 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 174/2019 z 28. mája 2020 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **375,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. augusta 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) č. k. 40 C 37/2018 z 3. septembra 2018 vo výroku o nároku na náhradu trov konania a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 Co 256/2018 z 20. marca 2019 a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 174/2019 z 28. mája 2020. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenia najvyššieho súdu a krajského súdu, ako aj napadnuté uznesenie okresného súdu vo výroku o náhrade trov konania a vrátil vec okresnému súdu v časti rozhodnutia o nároku na náhradu trov na ďalšie konanie, priznal jej náhradu trov konania a primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur proti najvyššiemu súdu a 5 000 eur proti okresnému súdu a krajskému súdu. Sťažovateľka doručila ústavnému súdu doplnenie ústavnej sťažnosti 21. septembra 2020.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej doplnenia a príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 40 C 37/2018 sa žalobcovia domáhali proti sťažovateľke v procesnom postavení žalovanej vypratania nehnuteľnosti. Sťažovateľka so žalobou nesúhlasila, pretože považovala odstúpenie od nájomnej zmluvy za rozporné so zákonom, a tiež uviedla, že z bytu sa vysťahovala po tom, ako žalobcovia zabezpečili odpojenie bytu od dodávky elektriny a byt sa stal fakticky neobývateľný. Okresný súd prvým výrokom napadnutého uznesenia konanie zastavil z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcami, druhým výrokom vrátil žalobcom súdny poplatok a tretím výrokom priznal žalobcom spoločne a nerozdielne proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Okresný súd pritom vychádzal z toho, že sťažovateľka procesne zavinila zastavenie konania, pretože sa z bytu, ktorého vypratania sa žalobcovia domáhali, dobrovoľne vysťahovala. Sťažovateľka napadla výrok o náhrade trov konania odvolaním, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že ho potvrdil a zároveň priznal žalobcom spoločne a nerozdielne náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu č. k. 15 Co 256/2018 z 20. marca 2019 a žalobcom priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Sťažovateľka uplatnila dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Zmätočnosť videla v tom, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcov k jej odvolaniu. Napriek tomu, že ho žalobcovia doručili po uplynutí sudcovskej lehoty, odvolací súd ho bral do úvahy a priznal zaň žalobcom náhradu trov konania. Najvyšší súd odmietol dovolanie z dôvodu jeho procesnej neprípustnosti a vyslovil záver, že potvrdzujúce rozhodnutie

odvolacieho súdu vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania nie je ani rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podľa názoru sťažovateľky právna kvalifikácia podľa ktorej proti uzneseniu krajského súdu nie je prípustné dovolanie, pretože nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, ale iba rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania (najmä body 11 a 12 uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 174/2019) je v rozpore s doslovným znením zákona a predstavuje extrémne reštriktívny výklad právnej normy. Takéto odmietnutie dovolania podľa nej predstavuje odmietnutie spravodlivosti, a teda vážne porušenie základného práva na prístup k súdu. Sťažovateľka poukazuje na to, že na danú problematiku neexistuje jednotný názor najvyššieho súdu a dokonca ten istý senát dovolacieho súdu o nej rozhoduje v jednotlivých prípadoch odlišne, čo považuje za rozporné s princípom predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princípom právnej istoty. Sťažovateľka tiež poukazuje na závery ústavného súdu publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu pod č. 74/2018, ako i na ďalší nález č. k. I. ÚS 387/2019 z 2. apríla 2020.

5. Vo vzťahu k napadnutým uzneseniam okresného súdu a krajského súdu, ktorými bolo rozhodnuté o náhrade trov konania, sťažovateľka namieta, že všeobecné súdy nesprávne vyhodnotili procesné zavinenie zastavenia konania sťažovateľkou, pretože neprihliadali na to, že žaloba bola zjavne nedôvodná, a v rámci prejudiciality mali posúdiť právny úkon, odstúpenie od nájomnej zmluvy, ako neplatný, čo sa ale nestalo. Sťažovateľka uvádza, že sa z bytu odsťahovala nie preto, že by uznala právo žalobcov, ale následkom ich správania, keď zaviniли odpojenie dodávky elektriny, čím znemožnili riadne užívanie bytu. Výklad procesného zavinenia zastavenia konania je podľa nej v jej právnej veci extrémne formalistický a nespravodlivý. Namieta, že úplné ignorovanie správania žalobcov a dôvodnosti žaloby taktiež hrubo porušuje jej právo na spravodlivý proces.

6. Sťažovateľka argumentuje, že k porušeniu jej označeného základného práva podľa ústavy a listiny, ako i práva podľa dohovoru došlo i chybným a ústavne nekonformným postupom okresného súdu a krajského súdu, ktoré jej nedoručili vyjadrenie žalobcov k odvolaniu, pričom odvolací súd naň prihliadal a priznal za žalobcom i náhradu trov konania.

7. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 18/2021 z 21. januára 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, a napadnutým uznesením najvyššieho súdu, na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, krajského súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

8. Dňa 11. februára 2021 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti č. KP 3/2021-40, Cpj 18/2021 zo 4. februára 2021, v ktorom najvyšší súd oznámil, že ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Súčasťou vyjadrenia najvyššieho súdu je i stanovisko predsedníčky senátu 2C k ústavnej sťažnosti, ktorá ju navrhuje odmietnuť ako nedôvodnú, keďže napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je „*súladné s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (viď R 73/2018)*“.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

9. Krajský súd sa podaním č. k. 1 SprV/47/2021 z 19. februára 2021 vyjadril k ústavnej sťažnosti sťažovateľky, pričom poukázal na stanovisko predsedníčky senátu 15 Co, z ktorého okrem iného vyplýva, že v súvislosti s rozhodovaním o nároku na náhradu trov konania v prípade zastavenia konania (v predmetnej právnej veci išlo o späťvzatie žaloby) súd skúma výhradne procesné dôvody zastavenia konania, preto je právne irelevantné, prečo sťažovateľka predmetnú nehnuteľnosť vypratala, pričom sa odvoláva na ustálenú súdnu prax. V súvislosti s argumentáciu sťažovateľky týkajúcou sa skutočnosti, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcov k jej odvolaniu, predsedníčka senátu uviedla, že „*prípadná vedomosť sťažovateľky o vyjadrení žalobcov, resp. jej vyjadrenie k tomu, nemala vplyv na rozhodnutie dovolacieho súdu*“, preto je toho názoru, že uvedený postup nemá za následok porušenie namietaných práv sťažovateľky, a taktiež to neznamena, že rozhodnutie krajského súdu je nesprávne. I v tomto prípade poukázala predsedníčka senátu na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú považuje za „rozpornú“, ako i na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 Sžo 15/2008 a na „*článok uverejnený dňa 15. 10. 2020 na stránke Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky*“. Predsedníčka senátu 15 Co uviedla, že ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú, pričom predseda súdu sa s jej vyjadrením stotožnil v celom rozsahu a netrvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

III.3. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

10. V písomnom podaní doručenom ústavnému súdu 24. februára 2021 zúčastnené osoby uviedli, že sa cítia konaním sťažovateľky dlhodobo „*šikanovaní*“. Zúčastnené osoby uvádzajú predovšetkým skutkové okolnosti právnej veci, v ktorej mali v konaní pred všeobecným súdom procesné postavenie žalobcov. Zúčastnené osoby uvádzajú, že ich späťvzatie žaloby bolo reakciou na skutočnosť, že sťažovateľka ich byt opustila, pričom v konaní nebolo preukázané, že sa tak stalo po tom, čo mali žalobcovia odpojiť predmetný byt od dodávok elektrickej energie.

11. Namietané porušenia práva sťažovateľky na spravodlivý proces nedoručením ich vyjadrenia k odvolaniu sťažovateľky podaného proti výroku súdu prvej inštancie, ktorým im bol priznaný nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, je vo vzťahu k výrokovej časti napadnutého uznesenia krajského súdu podľa ich názoru irelevantný, keďže obsah vyjadrenia nemal žiaden vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý v zmysle už uvedeného vzhliadol len na skutočnosti vyplývajúce zo spisu súdu prvej inštancie, pričom v obsahu tohto vyjadrenia bolo len odcitované vyjadrenie, ktoré adresovali Mestskému úradu v Nových Zámkoch, ktorú skutočnosť napokon konštatoval aj odvolací súd. Zúčastnené osoby uvádzajú, že z predkladacej správy súdu prvej inštancie odvolaciemu súdu z 18. októbra 2018 vyplýva, že odvolanie sťažovateľky im bolo zaslané 19. októbra 2018 s tým, že im bolo doručené len na vedomie bez výzvy na vyjadrenie 23. októbra 2018. Zúčastnené osoby poukazujú na skutočnosť, že obsahom ich vyjadrenia a jeho prílohou bolo „*Vyjadrenie zo dňa 24. 04. 2018 adresované majetkovoprávnemu odboru Mestského úradu Nové Zámky k číslu konania 3932-8841/2018/144/LŠ, ktoré bolo ešte dňa 02. 10. 2018 zaslané súdu prvej inštancie samotnou sťažovateľkou ako príloha jej odvolania zo dňa 02. 10. 2018 proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava IV, sp. zn. 40 C/37/2018-107 zo dňa 03. 09. 2018.*“.

12. Podľa názoru zúčastnených osôb právo sťažovateľky „*na spravodlivý súdny proces*“ porušené nebolo.

III.4. Replika sťažovateľky:

13. Dňa 18. marca 2021 bola ústavnému súdu doručená replika sťažovateľky, ktorá poukázala na stručnosť vyjadrenia najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti, pričom zdôraznila nejednotnosť najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania v časovej súslednosti a vyvodila záver, že vzhľadom na uvedené nemožno hovoriť „*o ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu*“.

14. Vo vzťahu k vyjadreniu krajského súdu k ústavnej sťažnosti sťažovateľka uvádza, že pomerne výstižne odpovedá na obe jej kľúčové námietky, avšak vo všeobecnej rovine, bez toho, aby zohľadnil konkrétny skutkový, právny a procesný stav, čo považuje za chybu. Prístup krajského súdu k rozhodovaniu o nároku na náhradu trov konania je podľa názoru sťažovateľky formalistický a bez zohľadnenia všetkých relevantných skutočností môže viesť až k porušeniu práva na spravodlivý proces. Sťažovateľka tiež uvádza, že vníma, že problematika doručovania vyjadrení stranám konania je živá a neustále sa vyvíja, vec je však opäť potrebné posúdiť v konkrétnostiach. Sťažovateľka si je vedomá, že samotné porušenie procesných predpisov nemusí samo osebe znamenať zásah do jej základných práva, ale podľa jej názoru v posudzovanej veci bola intenzita „*zjavne príliš vysoká*“.

15. V súvislosti s vyjadrením zúčastnených osôb k ústavnej sťažnosti považuje sťažovateľka za relevantnú tú časť, z ktorej vyplýva, že ich vyjadrenie k odvolaniu sťažovateľky proti uzneseniu súdu prvej inštancie malo „výrazne viac než nepodstatný význam“. I keď sa zúčastnené osoby nevyjadrili ku konaniu najvyššieho súdu, sťažovateľka zotrváva na svojom stanovisku, že najvyšší súd sa dopustil odmietnutia spravodlivosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľka zastáva názor, že došlo k porušeniu jej základných práv a slobôd jednak napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým odmietol jej dovolanie, napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým potvrdil rozhodnutie prvoinštančného súdu vo výroku o nároku na náhradu trov konania, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

17. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

18. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

19. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že rozhodnutia všeobecných súdov môže preskúmať, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím, došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

20. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa ústavy a listiny, ako aj práva podľa dohovoru uznesením najvyššieho súdu:

21. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s napadnutým uznesením najvyššieho súdu spočíva v jej tvrdení o nesprávnej aplikácii relevantných ustanovení Civilného sporového poriadku vo vzťahu k posudzovaniu prípustnosti dovolania proti uzneseniu krajského súdu o nároku na náhradu trov konania, pričom považuje za extrémne reštriktívny výklad právnej normy dovolacím súdom, podľa ktorého dovolanie v jej právnej veci nie je prípustné, pretože nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, ale iba rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania. Sťažovateľka poukazuje na to, že na danú problematiku neexistuje jednotný názor najvyššieho súdu a dokonca ten istý senát dovolacieho súdu o nej rozhoduje v jednotlivých prípadoch odlišne, čo považuje za rozporné s princípom predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a princípom právnej istoty. Sťažovateľka tiež poukazuje na závery ústavného súdu publikované v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu pod č. 74/2018, ako i na ďalší nález č. k. I. ÚS 387/2019 z 2. apríla 2020.

22. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

23. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

24. Podľa § 421 ods. 2 dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

25. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

26. Podľa § 447 písm. c) CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

27. Problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku sa ústavný súd zaoberal už v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil:

«Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o matérii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“.

Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené.

Podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.»

28. Ústavný súd považuje námietku sťažovateľky, že prípustnosť dovolania podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania najvyšší súd neposudzuje jednotne, za dôvodnú. V uznesení č. k. 6 Cdo 160/2017 z 28. februára 2018 (R 73/2018) najvyšší súd vyslovil, že „uznesenie odvolacieho súdu o náhrade trov konania nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí v zmysle ustanovenia § 420 CSP, i keď odvolací súd o náhrade trov konania rozhodol samostatným uznesením vydaným až po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej“, a z uvedeného dôvodu dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné. V uznesení č. k. 2 Cdo 97/2017 z 31. mája 2018 najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je nielen prípustné, ale tiež dôvodné, a z uvedeného dôvodu

zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách odvolacieho konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

29. Aj z čl. 2 ods. 1 a 2 CSP vyplýva, že ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

30. Bez potreby citácie z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel ústavný súd po jeho preskúmaní k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu krajského súdu neaplikoval § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania ústavne súladným spôsobom.

31. Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (II. ÚS 171/05). V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoju doterajšiu judikatúru týkajúcu sa interpretácie právnych predpisov, podľa ktorej ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva sťažovateľ'a) hodnotí aj také rozhodnutia všeobecných súdov, v ktorých boli zákony, prípadne podzákonné právne úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti.

32. Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v právnej veci sťažovateľky natoľko odchýlil od ustanovení dotknutého právneho predpisu, že zásadne poprel jeho účel a význam, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie najvyššieho súdu neakceptovateľné a neudržateľné, čo viedlo ústavný súd k vysloveniu záveru o jeho arbitrárnosti.

33. V dôsledku už uvedených nedostatkov poskytnutej súdnej ochrany zo strany najvyššieho súdu, ktorá nezodpovedá právu sťažovateľky na ústavne konformný výklad a aplikáciu zákonných noriem v jej právnej veci ako významných súčastí práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa ústavy a listiny, ako aj práva podľa dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu:

34. Podstata námietok sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu spočíva v tvrdení, že krajský súd (a pred ním i okresný súd) nesprávne posúdili procesné zavinenie zastavenia konania sťažovateľkou, pričom ich výklad procesného zavinenia zastavenia konania

považuje za „*extrémne formalistický a nespravodlivý*“. Sťažovateľka tiež argumentuje, že postup všeobecných súdov bol chybný a ústavne nekonformný, pretože jej nebolo doručené vyjadrenie žalobcov k odvolaniu, „*pričom odvolací súd naň prihliadal a priznal zaň žalobcom i náhradu trov konania*“.

35. Ústavný súd už viackrát vo svojej doterajšej judikatúre vyslovil, že nemožno akceptovať, aby napĺňanie úsilia o spravodlivé súdne konanie príslušným všeobecným súdom nahradzoval ústavný súd svojim vstupovaním a ingerenciou do dosiaľ neskončeného súdneho konania. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľky až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť (m. m. IV. ÚS 322/09). Rovnako ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre zdôrazňuje, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (ich namietané porušenie tvorí základ sťažovateľkou navrhovaného petitu, pozn.) je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Civilnom sporovom poriadku (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

36. V súlade s doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08), majúci na zreteli princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04, IV. ÚS 64/2010), ktorý vyplýva z jeho subsidiárneho postavenia pri ochrane základných práv a slobôd, vychádza ústavný súd z toho, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva napadnutým uznesením najvyššieho súdu a vrátením veci na ďalšie konanie sa otvára priestor na to, aby sa všeobecný súd v ďalšom konaní sám vysporiadal s ochranou uvedených práv, podporených ústavnými princípmi, ktoré sú imanentnou súčasťou základných práv a slobôd.

37. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka sa ochrany svojich základných práv a slobôd môže domôcť pred najvyšším súdom v dovolacom konaní, ústavnej sťažnosti vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky podľa ústavy, listiny a práva podľa dohovoru napadnutým uznesením a postupom krajského súdu nevyhoveli (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

38. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd zruší rozhodnutie

alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

39. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (predovšetkým dôvody uvedené v bodoch 27 až 32), bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

40. Pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu odvolacieho súdu bude povinnosťou najvyššieho súdu predovšetkým náležite ho posúdiť, aplikovať relevantnú právnu úpravu ústavne konformným spôsobom, a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospel a na ktorých založil svoje rozhodnutie.

41. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

42. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

44. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

45. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné

zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

46. Sťažovateľka si v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie od najvyššieho súdu v sume 10 000 eur a od krajského súdu a okresného súdu v sume 5 000 eur solidárne. Výšku finančného zadosťučinenia považuje za primeranú jednak preto, lebo zásah do jej práva na spravodlivý proces bol *«veľmi vážny, najmä zo strany najvyššieho súdu, a jednak preto, lebo súvisel s veľmi citlivou otázkou jej obydliia, i keď „len“ ako nájomkyne»*.

47. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

48. Iba deklarovanie porušenia práv sťažovateľky nie je podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade dostatočné, a to najmä vzhľadom na to, že najvyšší súd v rozpore s princípom legitímnych očakávaní a princípom právnej istoty sťažovateľky aplikoval dotknutú právnu normu ústavne nekonformným a neudržateľným spôsobom. Ústavný súd nespochybňuje význam riešenej právnej veci sťažovateľky, avšak zároveň pripomína, že v posudzovanom prípade ide o riešenie prípustnosti dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania, nie proti rozhodnutiu vo veci samej, ktorej predmetom bolo vypratanie bytu (teda tzv. „citlivá vec“), preto s prihliadnutím na všetky relevantné okolnosti dospel k záveru, že konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 500 eur, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

VI.

Trovy konania

49. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

50. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnym zástupcom.

51. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2020. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavovala

sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony 375,24 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu, krajského súdu a zúčastnených osôb z 18. marca 2021, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré by neboli obsiahnuté v samotnej ústavnej sťažnosti, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Ústavný súd teda priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 375,24 eur (bod 4 výroku nálezu).

52. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2021

Peter Molnár
predseda senátu